

Мальчикова Д.С. Особливості формування геопланувальної структури сільської місцевості на регіональному рівні / Д.С. Мальчикова // Сучасні проблеми розвитку географічної науки і освіти в Україні: **матер. V Всеукр. наук.-практ. конф.** (м. Київ, 26-27 листопада 2015 р.) / Київ. нац. ун-т ім.Тараса Шевченка. – К.: Обрії, 2015. – С. 33-36.

Мальчикова Д.С., д.геогр.н., доцент
Херсонський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГЕОПЛАНУВАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Оцінка території з погляду цілей розвитку суспільства, забезпечення збалансованого регіонального розвитку і формування повноцінного життєвого середовища дозволяє визначити закономірності просторової взаємодії різних сфер життєдіяльності суспільства і здійснити в процесі планування територій моделювання її планувальної організації. В контексті геопланування сільської місцевості на регіональному рівні таке моделювання дозволяє:

- розкрити передумови і обмеження розвитку в часі і просторі різних видів природокористування і показати можливості їх комбінації;
- встановити просторові відмінності цих умов;
- встановити оптимальний режим розвитку окремих територій;
- обґрунтувати шляхи найбільш ефективного використання природних і економічних ресурсів, охорони і збагачення природного середовища.

В результаті моделювання геопланувальної організації території з'являється можливість здійснювати не тільки просторову організацію, але і передбачити профіль і масштаби розвитку господарського комплексу регіональної територіальної системи. Це моделювання забезпечує збалансований регіональний розвиток, заснований на ідеях еколого-соціально-економічної рівноваги. Отже процес геопланувальної організації території за своєю сутністю – це її моделювання.

Загально визнано, що об'єктами планувальної організації є просторові соціально-економічні системи різних ієрархічних рівнів. Разом з тим, зважаючи на специфічні риси сільської місцевості як об'єкту геопланування, перш за все різке переважаання руральних видів природокористування і фактично континуальний характер, геопланувальна організація сільської місцевості на регіональному рівні може

здійснюватись лише через аналіз видів природокористування і їх поєднань.

Відповідно до змісту поняття геопланування, представленому в наших роботах [1], планувальна організація суспільно-просторових комплексів сільської місцевості може бути визначена як раціональне просторове поєднання функціонально-територіальних елементів – видів природокористування та їх комбінацій, об'єднаних структурами управління з метою створення та підтримання повноцінного життєвого середовища, забезпечення збалансованого регіонального розвитку і підвищення якості життя населення. При цьому, звичайно, обов'язковим буде співвідношення складових елементів і форм геопланувальної організації з концептуальними положеннями теорії раціональної територіальної організації суспільства. На сьогоднішній день існує чітка ієрархізована система інтегральних форм ТОС [2], яка адекватно відображає об'єктивну територіальну структуру суспільства і слугує базисом для розробки прогнозних моделей розвитку регіонів, заходів регіональної політики держави, є засобом підтримки управлінських рішень. В цій системі виділяються точкові, локальні, агломеративні, ареальні, регіональні та лінійні форми ТОС.

Відповідно до розроблених методологічних настанов і методичних підходів [3], можна представити таксономію регіональних рівнів і форм геопланувальної організації сільської місцевості (табл. 1) і визначити надалі її головні характеристики.

Таблиця 1

Таксономія регіональних рівнів і форм геопланувальної організації сільської місцевості

Рівні геопланування регіону	Таксономічні одиниці геопланування	Провідні форми територіальної організації суспільства	Критерії виділення таксономічних одиниць геопланування	Ключові ознаки виділення	Тип ОТО геопланування
<i>Базовий</i>	Геопланувальні ареали	Агломеративні, локальні	Тип землекористування	Види земельних угідь	Первинні ареальні
<i>Комплексний</i>	Геопланувальні ділянки (функціональні зони)	Ареальні, агломеративні	Тип природокористування	Ландшафтні місцевості і сільськогосподарські типи земель	Комплексні (інтегральні) ареальні
	Геопланувальні мікрорегіони	Регіональні, ареальні	Тип суспільно-територіальних комплексів	Розселенська структура і комбінація видів природокористування	

Мереживний	Геопланувальні мережі	Лінійні	Тип природних та соціально-економічних мереж	Мереживні форми природокористування	Спеціалізовані та інтегральні лінійно-мереживні
------------	-----------------------	---------	--	-------------------------------------	---

*Розроблено автором

На відміну від виділення функціональних типів сільськогосподарського використання території у Генеральній схемі планування території України (виділення зональноспеціалізованих виробництв агропромислового комплексу відповідно до агрокліматичних умов), запропонований підхід акцентує:

- комплексне врахування всіх складових розвитку сільських територій, її поліфункціональності;
- визначну роль ландшафтної структури території як основи формування сільськогосподарських типів земель і формування особливостей їх використання;
- врахування варіацій поєднання рурального природокористування з іншими видами природокористування;
- врахування поширення урбанізаційних ознак природокористування як невідомої риси розвитку СМ в сучасних умовах.
- аналіз можливостей виконання територіями СМ природоохоронних функцій та територіальних ресурсів розбудови регіональної екомережі (оскільки саме СМ зосереджує середовищестабілізуючі та екомережеві елементи, що забезпечують збалансований розвиток всього суспільства);

Список використаних джерел:

1. Мальчикова Д.С. *Теоретико-методологічні і методичні засади геопланування сільської місцевості на регіональному рівні: Монографія.* / Д. С. Мальчикова. – Херсон: Грінь Д.С., 2014. – 362 с.
2. Підгрушній Г. П. *Сутність територіальної організації суспільства її закономірності, процеси та форми* / Г. П. Підгрушній // *Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення. Зб. наук. праць.* – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2011. – С. 253-259.
3. *Топчієв О. Г. Методологічні засади геопланування регіонів* /О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, А. М. Шашеро // *Український географічний журнал.* – 2010. – № 1 (69). – С. 23-31.

Мальчикова Дар'я Сергіївна

Доктор географічних наук, доцент, завідувач кафедри соціально-економічної географії
Херсонського державного університету

Потребую поселення в гуртожиток і виклик (запрошення без нього не відпускають з роботи)